

Carvis Primi de Comitibus Mediolanensi

V. Hieronymi Discipuli

Encomium | Pr. J. Aloyii Carchiani C. R. S. |

Prodit avita generis claritudine secundus primus,
 multiplex scientiarum ornamento secundus paucis. Hic a
 Desiderio Longobardorum Rege Italig imperitante familie
 derivat originem, qui Tribus et Severo Neptibus Amphortio,
 Fusio, Cato ingentem terrę tractum intar Novum Comum, et
 Leucum Lepia ad suprema usque Larii divortia excurrentem
 liberali largitione partibus, Comitum titulo munusavit, qui
 postea ferente temporum usu in mobile familie congruamentum
 abiit. Sed quia principem in umbra, et plumis assidue versantem,
 multa solent vitia pro satellitibus circumstare, sanguinis clari-
 tatem operoso literarum studio voluit accendere. Virtute destituta
 nobilitas hoc distat a staturis, quas colit in atrio, quod istis man-
 moreum caput est, illorum vivit imago. Primum igitur animum
 disciplinis adjiciens, brevi promovit in omnibus. A Libris vultu
 unquam Ludis, nisi corporis lassitudo revocaret. Sed nimis
 et unumquarum Primi virtutes congerimus, aut plus equo lacorum
 affectamus breviloquentiam. Vultis eximiam Primi Comitum in
 dicendi facultate peritiam conijcere? Sana si parens Gracorum
 Cornelia, dum spectata virtutis filios indigitavit, vermikulatas
 auro torques, et braccata monilia preterdidit, arguit vos Primi
 sapientiam, dum Marcum Antonium Maioragium in eloquentia
 Discipulum habuisse pronuncio. Dum Maioragium loquor, loqui
 me norunt omnes, Musarum delictum, suade Medullam, Italum
 Theophrastum.

(1.) Aug. Turt. in vita B. Hier. H.

(1.) Valer. Max. d. 8. c. 4

Exhibuit in preceptorum quali specimen animi Maioragius,
 cum universum fere de eloquentia Dialogum in Primi laudes
 insumpsit. Ceterum quis Primi laudes brevi posset oratione com-
 prehendere. Maioragium vobis produco loquentem, cum in trium
 Linguarum classicis auctoribus, nihil fere possit inveniri quod
 ille non diligentius excuverit, nihil in liberalibus disciplinis, quod
 non optime percepserit nihil memoria dignum, quod perfecte
 non edidicerit. taceo de sanctissimis eius moribus, vite severi-
 tate, de continua rerum divinarum cogitatione, ac locu-
 tione.

Ece an Maioragius gratias Moderatori rependerit, et acceptas

reveleret disciplinas. Sed illud me summam rapit in adpi-
vationem, quod cum Maioragius in Dialogo Primum adducit,
ut de eloquentia sententiam efferat suam. Primum nihil minus
quam de eloquentia sollicitus, sermonem alio convertat, et de
rebus supernis liberaliter eloquatur. Equidem ita Primum
incepit, si quid esset inter nos de pietatis studiis disputandum,
dicerem aliquid libentissime, cum propositum locus hic amenis-
simus, et hæc omnia tam bene verborum celestis illius a Deo
promissa regionis memoriam nobis sufficere videretur.
Videte quam videant omnia, quid hoc spectaculo speciosius,
quid aptius ad æternæ vitæ meditationem, nam sic opinor omni
tempore, sed longe præstantioribus vivens floribus campus Eli-
sior, non eos, quos Apollodolo conatos inferas beatorum sedes ex
Poete fabulati sunt, sed ad eos, quos, nos, qui Christum sequimur,
quotidia laborantes speramus aliquando pervenire.
Siccine Primum Comas ad postulata deflectis? Siccine Discipu-
lorum morem geris volutatis? Siccine extra chorum saltare
didicisti? Itane de Rhetorum exedra docuerunt, ut a scopo dis-
cederes, ut non solum hæveres, sed errares in limina? Discipuli
in uno de petunt, du ^{aerem} ~~autem~~ abundatarum more di verberas.
Aspicitur illud Primum evectabat, quod ante biberat, nec prius
Loqui poterat, quam Deo plenus. Non ille ad excolendum inge-
nium immensam Librorum struem congessebat, non in si-
gniora priorum a florentissimis Bibliothecis monumenta
evocarat, quibus evolvendis ad Lucernam Cleanthij nocturnas
excubias impenderet, non fidebat ingenio, quo saluti oculo-
res difficilimas vimoratur, sed unum solummodo in eavis habebat
Librum scriptum intus, et foris sanguineis virgatum Linis,
salutaribus interpunctum notis, Crucifixum. Et sane, quis
nisi speciali suffulcus auxilio potuisset tam multa, tam varia
menta complecti, sicut Primum? Quis tot Linguas compassanti
adeo memoria sequi, nisi copiosa in ipsum ~~ipsi~~ beneficia
fluxissent. Ille in hebraicis literis instructissimus erat, in
Chaldeis non perfunctorie versatus, Græco, Latino idiomate
consilium animi facilliter adeo promobat, ac si materno ser-
mone rem aliquam domesticis auditoribus explicaret.
Vixit Primum supra quinquaginta, et nonagesimum annum,
adeo vegeta verum omnium memoria, ut quocumque de

argumento interpellaretur, et temporis cumulatissime responderet,
 Doctorumque placida adhaec fideliter redderet, ac si nuper de libro
 que producebat, haussisset. Quid mirum coetatem illum Ordines
 Religiosi deposcerent, ut sacre codicem historie divinus interpret
 exponeret, referasque sacris mysteriis arculas referaret? Quid
 mirum in divini de interiori foro questionibus arbitrium adhiberet,
 illius responsa tanquam oracula, non ex Apollinis tripode procedentia,
 sed divino afflata spirita suscipere, amplecterentur? Quid mirum
 ad sacrum Virginum Synedra sacrorum Antistitum imperio diceret,
 feret, ut conceptum illarum in cordibus charitatis ignem, novis subinde
 flammis accenderet, sequae Christi Ministerium ignem faceret prorsus
 orientem? Vidit Primi eximiam Sapientiam Novocomensis Antistes, et Joannes
 cum novi quidam Theologi, Christianaeque Desertores sectae Antonius
 in Valle Falina perniciose Catholicae fidei dogmata praeseminarent, Volpi Episcopus
 imperit tanquam plebeculam captiosis rationibus irretiret, Primum
 ad Vallem illum, non tam altissimis cacuminum utriusque opacatam
 quam errorum tenebris undique circumfusam repente dimisit, et
 quassantem incendio lethali flammam imbribus eloquentiae vestin-
 quavit. Rafixas alius heresis improbe radices evelleret, hydramque
 multiplici capite desequantem, et sero disputationis, et flamma
 charitatis enecaret. Non detrahit Primum tanti provinciam
 laboris, sed Apostolico plane pectore perfidos illos Mystagogos in
 disputationis arenam Vocavit, Theologicoque congressus certamine
 ab insanis illis opinionibus tam acri argumentorum contentione
 retrahit, et omni errorum detersa caligine peritulentem heresim
 eicivantes, ad sacrum Morum Censorem festinavit. Antiquum
 nuper eventu Alexandrinae Virginis facinus nostris Primum
 temporibus innovavit. Tunc enim de quinquaginta selectis toto
 orbe Philosophis una Virgo dicitur triumphasse, et valere
 iussa Volorum Religionis ad verum Dei cultum tradidisse:
 modo vero plures, et plures Christianae fidei perducere ad saniorum
 mentem revocat Primum, in hoc vero primus, et tanto Catharism
 superior, quanto difficilius est heresi infectum, quam diis addidum
 Gentilibus hominem ad legitimum Christi veritatem inflectere.
 Sed ubi me cepit oblitio, ut silentio pene convolverem, ad cele-
 berimum Tridenti Concilium accessitum fuisse Primum, et

A. Christi Ecclesiam pene collapsam non humanis, ut olim Fran-
ciscus, sed Lingue viribus sustineret. Scitis auditores, quam
sevis hereticorum procelli: jactata periclitaretur. quam
fero turbine Petri Navis quassata fluctuaret cum Lutheris,
Caluinis, Quingliis, feralia Inferorum monstra, Cerberoi
Canes, vel Cerberus tricipite capite putidos contra illam
heresis spiritus Libris editis inhalarent. Convenire iussit Tri-
dentinam in Civitatem Pontifex integerrimus Pius IV. aliquot
sacrosanctos purpuratos Patres Ecclesie, Archiepiscopos, Episco-
pos, Theologos insigniores, ut Fidei veritas, que jam labefactari
videbatur, sapientissimorum hominum ingenio discussa firma-
retur. Petuntur Germanie, aditur Gallia, miscetur Hispania:
non sacri Religiosorum Ordines, non eruditissimae Civitatum
Academie relinquuntur: Vocatur in hanc palestram quidam
eruditiorum hominum erat, ipse jam Terrarum Orbis suis exauvie-
batur Sapientibus: Literae omnes Tridentum confluisse vide-
bantur. Primum etiam inter alios Summi Pontificis aucto-
ritate vocatur, qui sedulam cum aliis navavit operam, et
nefario hominum damnaretur improbitas, vetunderetur
audacia, impudentia cohiberetur. Dolere et parte debemus,
quod cum tantis expolisset animum disciplinis, nulla posteris
sue monumenta doctrinae reliquerit, sed dolorem levare nostrum
illud potest, quod de Primo in Firmiliani Vita pronuntiavit
Albanus: Scribeva veniit, quia quod scribendum erat, quodis
diene operationis pagina monstravit

Verum ^{non} in hoc Primum Auditores miremini, stupete
potius, quod cum tantis ab unoquoque coheretur officiis, cum
tantis estimaretur ab omnibus, ipse se nihil estimaret: stupete
quod hominum sapientiam aspernatus mundi insipientiam
eligeret: stupete, quod nihil scientie vento surgeret, quin
inno propriis in oculis evanesceret. Invenit jam cum Silvio
infirmo Firmiliano necessitudinem, hauserat, vel potius auferat
illo loquentem divinum spiritum, unde quoties Novocornensem
Civitatem puerorum manipulo circumseptus apparet
Firmilianus, toties illum humanissimis benevolentis argumentis
hospitaretur. Proh! quoties decumbenti ad mensam Hieronymo

5. propriis illa manibus, aut epulas ministravit, aut propinavit
in poculo! Quoties pueros Hieronymi Comites et tremas confectos
inopia coemptis tunicis convestivit! Quoties Firmiliani consilium
emulatus patria in Urbe numerum conscribere cepit infantium
quorum non tam examina, quam agmine violentas celo manus
inferret? Loquatur Novocomensis Civitas, Patrem Patrie loquatur
cum eius singulari labore duo statim Pupillis excipiendis
erecta fuerint Xenodochia, ut pietatem, quae antea a civium
animis exulare videbatur, in Urbem non vulgari Hyperum
testimonio revocaret. Scilicet eloquenti concione, prout divinae
inspiratae spiritus Verba sufficeret, Concives suos acriter erigebat,
ut merentem Urborum qualora patriam tandem solarentur; eva-
bundos divagari sine hospite pauperes, seminudos, ac fame
consumptos in Livii precariam vitam producere potius in-
horam, quam trahere dies, Christianae fidei praecessorum
ignaros, decere Novocomensium homines, quos pietas et imia comen-
dat, commendatos habere pupillas Urbis, ac Christi pupillam;
servitia laudem auro conferta recluderent, flagellatas pecunias
areas exenterarent, aurum posse tantummodo Iudicis irati
deleviva vindictam. Ita perorabat Primum, cum primum igne
divitias a se cepit ablegare, dilapidare pauperum comodis fa-
cultates, egenos unum in locum cogere, in tanta pietatis lege
summam opem, summam operam collocare. Ceterum quia
conceptum ignem Novocomi splendere solum non sineret
Firmilianus, novorum illi spem locorum demandavit, ut illius
primum spiritu succederent nova germina, qui divinae primum
aure propitios afflatus admiserat. Siccine igitur de Theologiae
Magistro in discipulum, Primum, converteris? Alias ad studia
provocas, te promovet ad servitutem? Siccine arcem superbiae
animi submissione prosterneis? Alias altissimis disciplinis in-
stituis, te vilissimis officii mancipando destituis? Ubi sunt erudite
Conciones, ubi Sacrorum Literarum Commentarii, ubi perpetua, sibi que
succedentia studia, quibus tam glorioso nomine veritabas?
Nova se fontem vapores sublebia, nova se studia vocavunt dum
animo vapulas, et identidem usurpas: praestantius esse bene
agera, quam erudite dixerat.

6. Valate jam profana Sappientum Licea: Valate Platonicæ
Academice: Sileantur Lemonicæ Hortibus, ubi masculam sordido sub
pallio Philosophiam, sed sordidiores animo Philosophi profitebantur.
Exulate qui detrico superstitio Curios simulatis, et vividis Baccha-
nalia, qui fuscas, ut ille cecinit, amictu colores pretenditis, sed
galbanos mores habetis: Discite vos Græcæ Sappientes a Primo phi-
losophiam non in detritis lacarum, non in promisso barbilitio
conversare, sed ab ipso Virtutum cultu pendere. Not, et tenebre |
accipite egregium Primi Comitis pronunciatum) verumque
ambages sunt superiora omnia. Uerum mihi Christianæ philo-
sophiæ lux oborta in humili Hieronymi Schola, ubi non ingenium
et acui, sed voluntatem excolui, et ad Dei amorem incendi, egregio
mei ipsius, verumque humanarum contemptu in dies et perior.
Et quæ, Primum, non habuisti palestram spiritali certamine
dimicandi, quod non in pulvere ad singularem pugilatum hostem
deterrimum provocasti? Mediolani dum per Urbem sub sue
umbra Clientelæ pauperes adoptares, et sub Crucis vexillum
novo tyrocinio informandos admitteres, quid nisi contra Iustitiam
Acies phalangem instruebas? Somaschæ dum vides, et gregarios
homines catechasim edoceres, Dominicam præcationem, Ange-
licam salutationem docereres, quid nisi militarem Christi
disciplinam erudiebas? Novocomi dum novas domos, ac Templo
sustolleres, egentibus, ac desolatis valetudinaria locares, quid
nisi ad eludendos Tartari conatus aggeres, et valla stipabas? Sed
Lunc reversa Hieronymum, Comæ strenuissima, seculus et arte
Signanum, dum sublimi sacerdotii dignitate initiari noluisse,
dum recte calleres, illum in Christi sodalitate vere primum,
qui ex animo cupit esse patremus. Licet, ne hac quidem
via Primum Licuit, Auditores, sacerdotalis apicis declinare
fastigium, cum Nicolai Armandi Divi Caroli Lunc Primum
Commemorantis Vicarius, ab hoc illum voto solidis argumentis
retraxerit, et inclinata jam ætate septuagenarium ad
sacros Ordines adeundos et monitis, et præceptis excederit.
Non ego hic prosequor, quibus se precipue ad huiusmodi digni-
tatem muneris apparaverit, quibus jejuniis animum et po-
licuit, quibus afflictationibus spiritum exacuavit: reputate
vos Primum in detergendis Levium crininum maculis

7. in adornando virtutibus animo utrimam manum adhibuisse.
Testor historias, que minime dubiam mihi fidem conciliant, dum con-
ceptis fatentur vocibus, Primum¹³ Homologesi prohabita lotius vide 13.1
curriculum clavibus subiecisse, ut purior hostia ad hostiam sidan- Aug. In-
dam accederet. Testor pervagatam jam fumam, que invalescente D. Grev.
communis consensu percrebuit, Primum sacerdotalis primitias L. R. C. 13.
Ordinis tantum lacrymarum imbre, ut illius tibi dulcedine lique-
sceret lotus, et absorberetur in Deum. Et hoc fonte deliciarum, et
voluptatum torrente derivavit Primum, quod cum celestis Ambrosiam
mansu degustasset, serena hec omnia corporis oblectamenta contem-
neret, cum ad promptuarium illud, ubi sunt divine potentie thesauri
accessisset, divitias, et pumpe comoda declinarat. Scitis, Auditores,
Syrenes esse has humani sensus illecebrosas, et voluptatis aucupio
que circumdita boni facie, et aspectu formoso mortales involvant.
Scitis esse Circes, que propinquo deliciarum poculo mentem a
sua sede decutiunt; Primum tamen subdolis illa blanditiis obstruit
aures, abducit animum, ut cum a Gregorio XIV. Summo Pontifice
impense deligeretur, sibi que pinguis beneficia, dignitates, munera
proferentur, nunquam ad aliquid accipiendum adduci potuerit.
ita paupertatis erat studiosus, qui solas divitias in celestis boni
acquisitione collocaverat. Didicerat nimirum a proximis curabulis
animum ad Cælum erigere, studiis impendere tenelle labores
etatis, ut majori proventu uberissimam posset virtutum segetem
colligere. Nec poterat non fructum vesere copiosum, qui in humili
suis ipsius depressione altissimas radices defixerat; non poterat
non ad Cæli usque fastigium attollere, qui suis in oculis ceperat
exinamiri, cuius ego magnitudini respondere cum nequeam.
Sed pedestri sermone cogar humi versare, subistam hic libentis-
sime, ne videar de Primo Comite, qui sublimem postulat
eloquentiam humili oratione perstrere.

De origine
Familie Nobilissime
S. D. Primi Comitis.

S. D. Primus Comes a Desiderio Longobardorum Rege
et Sore uxorem duxit, humana, divinaque
sapientia apprime eruditus, Gregorio XIV Caroli,
Concilio Tridentino P. B. Legationis interfuit.
Et Inscriptionibus habitis a B. Bulzic.

Ab Augustino Barilio Bergomensi

Virtutis, morumque indole haud secundus fuit Primus et
pro nobili Comitum Stirpe, Patria Novocomensis: cum
Linguarum peritia inter paucos excultus, sum egregio Bonarum
Abitum, divinarumque verum studio illustris. Qui Emiliani
Institutum ex animo amplexus, generis, et doctrinarum
splendorem mirifice adiunxit insigni modestia, qua se
Magistro Literarum vudi Cyphanorum obsequio manis
pavit.
Salvat. part. 1. Hist. Cler. Berg. pag. 226.
Sub audic. 15.

... Questi fu Lettore in diversi famosi Monasteri, ed un Mar-
tello degli Eretici nelle pubbliche dispute e fu per la sua gran
dottrina chiamato al sacro Conc. Generale di Trento, di commis-
sione di Papa Pio Quarto, e nel detto Conc. fu molto stimato
da tutti quei Prelati, e tenne il luogo in esso del Vescovo
di Padova, che fu chiamato a Roma

Moriggia Lib. 3. cap. 13. pag. 148. della Nobiltà
di Milano.

Nella vita Vangelica Paola de' Negri Milanese
scritta da Giambattista Fontana de' Conti,
e stampata in Roma nel 1576. vi sono
queste parole alla pag. 70. cap. 28.

Il Venerabile M. Brimo de' Conti uno di quelle persone, a
quali Sedio ha dato grazia di congiungere somma cognizione
di gran dottrina con somma bontà di lunga vita, essendo
da molti e principalmente da Monsignor Carlo Cardinal Visconti
allora Vescovo di Ventimiglia instato d'andare come Teologo a
quello celeberrimo Concilio di Trento, fu ammonito, et inspi-
rato di portarsi a vedere il libro di queste poche lettere della
Madre Maestra Angelica Paola de' Negri &

Dalle stampe Vaticane di Roma con privilegio Pontificio
si trovano queste lettere spirituali date in luce d'an. 1576
Piccinelli nell'Ateneo de' Letterati Milanese pag. 444, e - A.
come registra in compendio La Vita di Paola Antonia de' N.

Ad Jo: Marcum Fannianum Patric. Mediolan:
Pro suo Poemate de Bello Aiano

P. Primi Comitis

Epigramma

Ede tuos tandem Populo sed Marce libellos.
Quid ceras? Cineri gloria seua venit.
Per te crescet honor Divo, dum nota Legenti
Fient Ambrosii carmine gesta pro.

aliud

Ambrosium celebraj facundo Carmine Fangi:
Quid unicum? Ambrosie flexit in ova liquor.
Ne feram sacris domuit Virtutibus Hostem,
Ne etiam infudit carmina digna tibi.